

Преглед релевантне литературе за израду докторске дисертације на тему:

ПРАВА ДЕТЕТА У ПРИМЕНИ АРТИФИЦИЈЕЛНИХ РЕПРОДУКТИВНИХ ТЕХНОЛОГИЈА

Рађање детета свакако да представља једну од кључних тачака у животу сваког родитеља. Колики ће степен промене, овакав догађај унети у живот родитеља, у великој мери може зависити и од карактеристика детета.¹ У данашње време, будући родитељи, не само да имају право да одлуче о томе да ли ће, када и колико деце имати², већ у одређеној мери могу да утичу и на то какво ће се дете родити. Дозвољавајући родитељима да на овај начин, доносе одлуке које у великој мери могу утицати на начин живота будућег детета, поставља се питање да ли ово право треба да буде неприкосновено, односно да ли се у потпуности повиновати доктрини „родитељског права“, према којој су родитељи ти који су једини одговорни за децу и који једини могу доносити одлуке које односе се на децу, или одбацити ову доктрину као застарелу и децу посматрати као самосталне индивидуе, којима је неопходно пружити комплетну заштиту у виду координисаног рада родитеља са једне, и одређених институција са друге стране.

Можемо приметити да правима детета као посебне индивидуе вековима готово да није посвећивана никаква пажња. Деца су посматрана као „одрасли у малом“ и такав приступ био је доминантан све до 20. века. Након 60-их, појавили су се покрети, који су настојали да превазиђу овакве застареле односе, те се јавља нови модел - „модел троугла“, према којем се дете приказује као посебна личност, те према којем се покушава оповргнути став да се интереси родитеља и деце поклапају.³

Узимајући у обзир обе ове супротстављене концепције, истина се ипак налази негде између. Тако не можемо говорити о дечјим правима, али и обавезама одвојеним од права и обавеза родитеља. Истина је да су у највећем броју случајева управо родитељи ти који могу да процене шта је у најбољем интересу детета, али проблем лежи у томе што "одлучивање о

¹ ROSAMUND, S., *Choosing Between Possible Lives Law and Ethics of Prenatal and Preimplantation Genetic Diagnosis*, Oxford and Portland, Oregon, 2007, 1.

² КОВАЧЕК СТАНИЋ Г., *Породично право - партнерско, децје и старатељско право*, Правни факултет, Центар за издавачку делатност, Нови Сад, 2014.

³ ЈАЊИЋ КОМАР, М., *Право детета на живот и здравље*, докторска дисертација, Београд, 1981, 34-35.

томе шта је најбоље за дете поставља питање које није ништа мање коначно од питања сврхе и вредности самог живота“.⁴

У том смислу, предмет ове дисертације биће управо анализа корпуса дејних права, која се доводе у питање у случајевима артифицијелних репродуктивних технологија. Полазна хипотеза јесте да се о овим правима мора размишљати на време, односно пре започињања било каквог поступка, као и да управо дете, односно његов интерес, не сме бити остављен по страни приликом законског регулисања ове области.

Иако већина правних сиситема, већ увелико поседује законе којима је област АРТ регулисана на мање или више исцрпан начин, не можемо рећи да међу њима постоји одређена конзистентност. Приступи се крећу од врло рестриктивних до крајње либералних, што опет, са једног другог аспекта, може утицати на добробит деце. Идеја јесте да се анализирају различити аспекти АРТ, као и различита законска решења, и да се као крајњи циљ да предлог евентуалних законских побољшања и корекција, односно да се испита могућност хармонизације ове области, најпре на простору Европе, а у будућности можда и на ширем географском подручју, како би заштита била потпунија.

Питања која на различите начине проблематизују одређена права детета биће обрађена у посебним поглављима и на тај начин биће дата детаљна анализа права детета која могу бити угрожена и у појединим фазама, односно поступцима у оквиру АРТ.

У наставку је изнет полазни оквирни списак литературе која ће бити коришћена приликом израде докторске дисертације, уз напомену да је списак прелиминаран и да ће се током писања дисертације списак свакако мењати и допуњавати.

⁴ GUGGENHEIM, M., *What's Wrong with Children's Rights*, Cambridge, MA: Harvard University Press, 2005. Kindle Edition, Kindle Locations 544-545.

Уџбеници, монографије, дисертације

1. ARNEST, L. K., *Children, Young Adults, and the Law: A Dictionary*, ABC-CLIO, 1998.
2. BAINHAM, A., *Children the Modern Law, Family Law*, Jordan Publishing Limited, 3. ed, 2005.
3. БАБИЋ, И., *Коментар породичног закона*, Службени гласник, 2014.
4. БАКИЋ В., *Породично право*, Савремена администрација, Београд, 1976.
5. БЕГОВИЋ М., *Породично право*, Научна књига, Београд, 1961.
6. BERNAT, E., *Die Reproduktionsmedizin am Prüfstand von Recht und Ethik*, Wien, 2000.
7. BLAUWHOFF, R.J., *Foundation Facts, Relative Truths, A comparative law study on children's right to know their genetic origins*, European Family Law Series, Intersentia, Portland, 2009.
8. BOELE-WOELKI, K., FERRAND, F., BEILFUSS, G.C., JÄNTERÄ-JAREBORG, M., LOWE, N., MARTINY, D., PINTENS, W., *Principles of European family law regarding parental responsibilities*, Antwerpen – Oxford, Intersentia, 2007.
9. BOELE-WOELKI, K., FERRAND, F., GONZÁLEZ-BEILFUSS, C., JÄNTERÄ-JAREBORG, M., LOWE, N., MARTINI, D., PINTENS, W., *Principles of European family law regarding property relations between spouses*, European family law series, Intersentia, Cambridge, Vol. 33, 5-6, 2013.
10. BRIDGEMAN, J., *Parental Responsibility, Young Children and Healthcare Law*, Cambridge University Press, 2007.
11. DAVIS, D. S., *Genetic Dilemmas Reproductive Technology, Parental Choices, and Children's Futures*, Oxford University Press, 2010.
12. DEECH, R. and SMAJDOR, A., *From IVF to Immortality, Controversy in the Era of Reproductive Technology*, Oxford University Press 2007.
13. ДРАШКИЋ, М., *Повеља о правима пацијената*, Центар за унапређење правних студија, Београд, 2004
14. ДРАШКИЋ, М., *Породично право и права детета, пракса Европског суда за људска права у области породичног права*, Правни факултет Универзитета, Центар за издаваштво и информисање, Београд, 2014.
15. FORTIN, J., *Childrens Rights and the Developing Law*, Cambridge University Press, 2009.
16. FOSTER, C., *Choosing Life, Choosing death The Tyranny of Autonomy in Medical Ethics and Law*, Oxford and Portland, Oregon, 2009.
17. FREEMAN, M., *A Commentary on the United Nations Convention on the Rights of the Child*,

Article 3: The Best Interests of the Child, Martinus Nijhoff Publishers, 2007, 3.

18. FREEMAN, M. D. A., *Children, their Families and the Law. Working with the Children Act*, The Macmillan Press Ltd, 1992.
19. GUGGENHEIM, M., *What's Wrong with Children's Rights*, Cambridge, MA: Harvard University Press, Kindle Edition, 2005.
20. HERRING, J., *Family Law*, Longman Law series, Fifth edition, 2011.
21. JACKSON, E., *Medical Law, text, cases and materials*, Oxford University Press, 2006.
22. JACKSON, E., *Regulating Reproduction - Law, Technology and Autonomy*, Oxford - Portland, Oregon, 2001.
23. ЈАЊИЋ-КОМАР, М., *Право детета на живот и здравље*, докторска дисертација, Београд, 1981.
24. ЈАЊИЋ-КОМАР, М., *Расправа о принципима породичног права*, Правни факултет Универзитета, Центар за издаваштво и информисање, Београд, 2013.
25. KIRILOVA ERIKSSON, M., *Reproductive Freedom: In the Context of International Human Rights and Humanitarian Law*, Martinus Nijhoff Publishers, 2000.
26. КОВАЧЕК СТАНИЋ Г., ПАЈВАНЧИЋ М., ПИХЛЕР С., ЦВЕЈИЋ ЈАНЧИЋ О., БОРДАШ Б., ДРАШКИЋ М., КОПИТОВИЋ В., *Легислатива о људској репродукцији уз биомедицинску помоћ*, Нови Сад, Правни факултет, Центар за издавачку делатност, 2008.
27. КОВАЧЕК СТАНИЋ Г., *Породично право - партнерско, деџе и старатељско право*, Правни факултет, Центар за издавачку делатност, Нови Сад, 2014.
28. КОВАЧЕК СТАНИЋ Г., *Правни израз родитељства*, Нови Сад, Правни факултет, 1994.
29. КОВАЧЕК СТАНИЋ Г., *Право детета да зна своје порекло*, Нови Сад, 1997.
30. КОВАЧЕК СТАНИЋ Г., *Упоредно породично право*, Универзитет у Новом Саду, Правни факултет, Нови Сад, 2002.
31. МЛАДЕНОВИЋ М., *Породично право у Југославији*, Службени лист СРЈ, Београд, 1991.
32. MORGAN, D., *Issues In Medical Law and Ethics*, Cavendish Publishing Limited, 2001.
33. NELSON, E., *Law, Policy and Reproductive Autonomy*, Hart Publishing, Oxford-Portland, 2013.
34. НИКОЛИЋ Д., *Хармонизација и унификација грађанског права – Елементи за стратегију развоја правне регулативе*, Центар за издавачку делатност Правног факултета у Новом Саду, 2004.
35. НИНКОВИЋ Р., КАНДИЋ-ПОПОВИЋ З., *Медицинско-правни аспекти вантелесног*

оплођења, Београд, 1995.

36. PATTINSON, S. D., *Medical Law and Ethics*, Sweet & Maxwell, 2011
37. ПОЊАВИЋ З., *Приватизација породице и породичног права*, Службени гласник, Београд, 2009.
38. РАДИШИЋ Ј., *Медицинско право*, Београд, Номос, 2008.
39. ROSAMUND, S., *Choosing Between Possible Lives Law and Ethics of Prenatal and Preimplantation Genetic Diagnosis*, Oxford and Portland, Oregon, 2007.
40. SPRONK – VAN DER MEER, S. I., *The right to health of the child. An analytical exploration of the international normative framework*, Intersentia, Cambridge – Antwerp 2014.
41. STAUCH, M, WHEAT, K, TINGLE, J, *Sourcebook on Medical Law*, Cavendish Publishing Limited, 2002.
42. STEININGER M., *Reproduktionsmedizin und Abstammungsrecht, Fortpflanzung und Elternschaft als Rechtsgeschäft?*, Jan Sramek Verlag, Wien 2014.
43. STONE P., *EU Private International Law*, Edward Elgar Publishing, Cheltenham – Northampton, 2010.
44. JONATHAN, T., HIGINBOTHAM, S., *Human Rights in Children’s Literature Imagination and the Narrative of Law*, Oxford University Press, 2016.
45. VAN BUEREN G., *Child rights in Europe, Convergence and divergence in judicial protection*, Council of Europe Publishing, 2007.
46. ВОДИНЕЛИЋ, В., *Грађанско право - Увод у грађанско право и општи део грађанског права*, Правни факултет Универзитета Унион у Београду и Службени гласник, 2014.
47. WELLS-GRECO, M., *The Status of Children Arising from Inter-country Surrogacy Arrangements*, Eleven International Publishing, the Netherlands, 2016.

Чланци

1. ALSTON, P., “The Unborn Child and Abortion under the Draft Convention on the Rights of the Child”, *Human Rights Quarterly*, Vol. 12, No. 1, 1990, 156-178.
2. APEL, S. B., “Cryopreserved Embryos: A Response to Forced Parenthood and the Role of Intent”, *Symposium on Assisted Reproduction Technology (ART)*, 2005, 663-681.
3. APPLEBY, J. B., BLAKE, L., FREEMAN, T., “Is disclosure in the best interests of children conceived by donation?”, *Reproductive Donation: Practice, Policy and Bioethics* (eds. Martin

- Richards, Guido Pennings and John B. Appleby), Cambridge University Press, 2012, 231-249.
4. APPLEBY, J. B., JENNINGS, S., STATHAM, H., "Reproductive donation and justice for gay and lesbian couples", *Reproductive Donation: Practice, Policy and Bioethics* (eds. Martin Richards, Guido Pennings and John B. Appleby), Cambridge University Press, 2012, 211-230.
 5. ARCHARD, D., SKIVENES, M., "Balancing a Child's Best Interests and a Child's Views", *International Journal of Children's Rights* 17, 2009, 1-21.
 6. BLAUWHOFF, R. J., "Tracing down the historical development of the legal concept of the right to know one's origins Has 'to know or not to know' ever been the legal question?", *Utrecht Law Review*, Vol. 4, No 2, 2008, 99-116.
 7. BLYTH, E., "To Be or Not to Be? A Critical Appraisal of the Welfare of Children Conceived through New Reproductive Technologies", *International Journal of Children's Rights* 16, 2008, 505-522.
 8. BLYTH, E., FARRAND, A., "Reproductive tourism: A price worth paying for reproductive autonomy?", *Critical Social Policy* Vol. 25, No. 1, 2005, 91-114.
 9. BLYTH, E., FRITH, L., "Donor-Conceived People's Access to Genetic and Biographical History: An Analysis of Provisions in Different Jurisdictions Permitting Disclosure of Donor Identity", *International Journal of Law, Policy and the Family* 23(2), 2009, 174-191.
 10. БОРДАШ, Б., „Међународно породично право Европске уније – правни основ, извори и пракса суда ЕУ“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 3/2012, 141-163.
 11. БОРДАШ, Б., “О потреби међународног регулисања сурогат материнства – судска пракса и активности у 2014. години“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 2/2014, 151-171.
 12. BRAVERMAN, A., CASEY, P., JADVA, V., "Reproduction through surrogacy: the UK and US experience", *Reproductive Donation: Practice, Policy and Bioethics* (eds. Martin Richards, Guido Pennings and John B. Appleby), Cambridge University Press, 2012, 289-307.
 13. BREEN, C., "Poles apart? The best interests of the child and assisted reproduction in the antipodes and Europe", *International Journal of Children's Rights* 9, 2001, 157-180.
 14. CARMI, A., "Wrongful Life: An Israeli Case", *Med Law* (1990) 9:777-781.
 15. CHOUDHRY, S., FENWICK, H., Taking the Rights of Parents and Children Seriously: Confronting the Welfare Principle under the Human Rights Act, *Oxford Journal of Legal*

Studies, Vol. 25, No. 3, 2005, 453-492.

16. COHEN, C. B., "Give Me Children or I Shall Die!" New Reproductive Technologies and Harm to Children, *The Hastings Center Report*, Vol. 26, No. 2, 1996, 19-27.
17. COLLINS, E. F., "An overview and analysis: prenatal torts, preconception torts, wrongful life, wrongful death, and wrongful birth: time for a new framework", *Journal of Family Law*, 22(4), 1983-84, 677-711.
18. CORNOCK', M, MONTGOMERY, B. H., "Children's rights in and out of the womb", *International Journal of Children's Rights* 19, 2011, 3-19.
19. COURTNEY, G. J., "The Legal Parentage of Children Born to Same-Sex Couples: Developments in the Law", *Symposium on Assisted Reproduction Technology (ART)*, 2005, 683-705.
20. ЦВЕЈИЋ ЈАНЧИЋ, О., „Зачеће уз помоћ медицине и права детета“, *Анали Правног факултета у Београду*, 2-3/1992, стр. 85-95.
21. ЦВЕТИЋ, Р., „Правна способност и биомедицина – биомедицинска дискриминација“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 3/2011, 349-362.
22. DAR, A., "Decision-making about child participation in medical research: a rational approach", *Child and Family law Quarterly*, Vol. 27, Issue 2, 2015, 109-128.
23. DEECH, R., "Reproductive tourism in Europe: Infertility and human rights", *Global Governance*, Vol. 9, Issue 4 (Oct-Dec), 2003, 425-432.
24. DICKENS, B., COOK, R. J., "Reproductive Health and Public Health Ethics", *International Journal of Gynecology and Obstetrics* Vol. 99, 2007, 75-79.
25. DICKENS, B.M., COOK, R.J., "Some ethical and legal issues in assisted reproductive technology", *International Journal of Gynecology and Obstetrics* 66, 1999, 55-61.
26. DORSCHEIDT, J. H. N. M., "The unborn child and the UN Convention on Children's Rights: the Dutch perspective as a guideline", *The International Journal of Children's Rights* 7, 1999, 303-347.
27. ДРАШКИЋ, М., „Оспоравање и утврђивање очинства пресудом на основу признања - незаконита пракса београдских судова“, *Анали Правног факултета у Београду*, 1/2007, 120-135.
28. ДРАШКИЋ, М. М., „Породичноправни аспекти артифицијелне инсеминације“, *Анали Правног факултета у Београду*, 4/1992, 239-264.
29. ДРАШКИЋ, М. М., „Добровољно или обавезно подвргавање медицинском вештачењу у матернитетским и патернитетским парницама“, *Право - теорија и пракса*, 2/2000, 13-22.

30. ДРАШКИЋ, М., „Усклађеност домаћег права са стандардима Европског суда за људска права у односу на члан 8. Европске конвенције“, у: *Правни капацитет Србије за европске интеграције*, Београд, Центар за публикације Правног факултета Универзитета у Београду, 2006, стр. 64-111.
31. DUDEN, K., “Reluctant legislation: Germany’s incremental approach to the law of assisted reproduction”, *International Family Law*, December 2013, 343-346.
32. EUGSTER A., VINGERHOETS A. J. J. M., “Psychological aspects of in vitro fertilization: a review”, *Social Science & Medicine* 48, 1999, 575-589.
33. EVELYNE, S., „The Posthumous Gift of Life: the World According to Kane“, *Journal of Contemporary Health Law & Policy Volume 15, Issue 2*, 1999, 401-423.
34. FEINBERG, J., “Comment: Wrongful Conception and The Right Not To Be Harmed”, *Harvard Journal of Law and Public Policy*, Vol. 8, No 1, 57-77.
35. FENTON-GLYNN, C., “The regulation and recognition of surrogacy under English law: an overview of the case-law, Case commentary”, *Child and Family law Quarterly*, Vol. 27, Issue 1, 2015, 83-95.
36. FORTUNATO, A., TOSTI, E., “The impact of in vitro fertilization on health of the children: an update”, *European Journal of Obstetrics Gynecology and Reproductive Biology*, Vol. 154, No. 2, 2011, 125–129.
37. FREEMAN, T., APPLEBY, J. B., JADVA, V., “Identifiable donors and siblings: implications for the future”, *Reproductive Donation: Practice, Policy and Bioethics* (eds. Martin Richards, Guido Pennings and John B. Appleby), Cambridge University Press, 2012, 250-269.
38. FRISBY FAIN, C., “Wrongful Life: Legal and Medical Aspects”, *Kentucky' Law Journal*, Vol. 75, 1986-1987, 585-631.
39. GAMBLE, N., “Surrogacy: creating a sensible national and international legal framework”, *International Family Law*, September 2012, 308-311.
40. GARCÍA-RUIZ, Y., GUERRA-DIAZ, D., “Gamete and embryo donation: a legal view from Spain”, *Reproductive Donation: Practice, Policy and Bioethics* (eds. Martin Richards, Guido Pennings and John B. Appleby), Cambridge University Press, 2012, 112-129.
41. GHEVAERT, L., CABEZA, R., “Surrogacy, egg donation and assisted reproduction: payments and the conflict of law and policy”, *International Family Law*, December 2013, 339-342.
42. GLENNON, T., “UK and US perspectives on the regulation of gamete donation”, *Reproductive Donation: Practice, Policy and Bioethics* (eds. Martin Richards, Guido

- Pennings and John B. Appleby), Cambridge University Press, 2012, 90-111.
43. GRAHAM, S., BRAVERMAN, A., "ARTs and the single parent", *Reproductive Donation: Practice, Policy and Bioethics* (eds. Martin Richards, Guido Pennings and John B. Appleby), Cambridge University Press, 2012, 189-210.
 44. GREER, S. L, HERVEY, T. K., MACKENBACH, J. P., MCKEE, M., "Health law and policy in the European Union", *Lancet*, Vol. 38, 1 March 30, 2013, 1135-1144.
 45. GROTHAUS-DAY, C., "Criminal Conception: Behind the White Coat", *Symposium on Assisted Reproduction Technology (ART)*, 2005, 707-725.
 46. GÜRTIN, Z. B., VAYENA, E., "Reproductive donation: global perspectives and cultural diversity", *Reproductive Donation: Practice, Policy and Bioethics* (eds. Martin Richards, Guido Pennings and John B. Appleby), Cambridge University Press, 2012, 70-89.
 47. HAMPTON, L. P., "Continuing Debate over Recoverability of the Costs of Child-Rearing in "Wrongful Conception" Cases: Searching for Appropriate Judicial Guidelines", *Family Law Quarterly*, Vol. XX, No. 1, 1986, 45-60.
 48. HART R., NORMAN R. J., "The longer-term health outcomes for children born as a result of IVF treatment. Part II: mental health and development outcomes", *Human Reproduction Update*, Vol. 19, No.3, 2013, 244-250.
 49. HENDRIKS, A., "The close connection between classical rights and the right to health, with special reference to the right to sexual and reproductive health", *Med Law*, 1999, 225-242.
 50. HENDRIKS, A., "The Right to Health in National and International Jurisprudence", *European Journal of Health Law* 5, 1998, 389-408.
 51. HERRING, J., "Re B (A Minor) (Wardship: Medical Treatment) [1981]: 'The Child Must Live': Disability, Parents and the Law", *Landmark Cases in Medical Law* (ed. Jonathan Herring and Jesse Wall), Oxford, United Kingdom: Hart Publishing, 2015, 63-81.
 52. HERVEY, T. K., "Buy baby: The European Union and regulation of human reproduction", *Oxford Journal of Legal Studies*, 18(2), 1998, 207-234.
 53. ЈАЊИЋ КОМАР, М., Родитељска одговорност, *Ново породично законодавство*, Врњачка Бања, 2006, 247-250.
 54. JOHNSON, M. H., "The biology of donation", *Reproductive Donation: Practice, Policy and Bioethics* (eds. Martin Richards, Guido Pennings and John B. Appleby), Cambridge University Press, 2012, 13-29.
 55. KARNEIN, A., "Parenthood – whose right is it anyway?", *Reproductive Donation: Practice, Policy and Bioethics* (eds. Martin Richards, Guido Pennings and John B. Appleby),

Cambridge University Press, 2012, 51-69.

56. KASPER, J., "The Relevance of U.S. Ratification of the Convention on the Rights of the Child for Child Health: A Matter of Equity and Social Justice", *Washington & Lee Law School, Current Law Journal Content, Child Welfare*, Vol. 89, No. 5, 2010, 21-36.
57. KELLY, F., "Autonomous from the start: single mothers by choice in the Canadian legal system", *Child and Family law Quarterly*, Vol. 24, No 3, 2012, 257-283.
58. KEYWOOD, K., "Re B (A Minor) (Wardship: Sterilisation) [1988]: 'People Like Us Don't Have Babies': Learning Disability, Prospective Parenthood and Legal Transformations", *Landmark Cases in Medical Law* (ed. Jonathan Herring and Jesse Wall), Oxford, United Kingdom: Hart Publishing, 2015, 39-62.
59. KINDREGAN, C. P. Jr., McBRIEN, M., "Posthumous Reproduction", *Symposium on Assisted Reproduction Technology (ART)*, 2005, 579-597.
60. KLITZMAN, R., "Ethics for reproductive donation", *Reproductive Donation: Practice, Policy and Bioethics* (eds. Martin Richards, Guido Pennings and John B. Appleby), Cambridge University Press, 2012, 30-50.
61. KOVAČEK STANIĆ, G., "Autonomy of the Child in Contemporary Family Law (Serbian Concept)", *Lex Familiae - Revista Portuguesa de Direito da Família*, No.12, 2009, 23-40.
62. KOVAČEK STANIĆ, G., „Comparative Analysis of ART in the EU: Cross-border Reproductive Medicine“, *Medicine, law & society Vol.8, No. 1*, 2015, 5-23.
63. KOVAČEK STANIĆ, G., "Family autonomy in contemporary parent-child relationships", *International Journal of the Jurisprudence of the Family*, No 1, 2010, 147-161.
64. KOVAČEK STANIĆ, G., "Serbian Family Law: Rights of the Child", *International Journal of Children's Rights*, Vol. 17, No 4, 2009, 585-609.
65. KOVAČEK STANIĆ, G., "State Regulation of Surrogate Motherhood: Liberal or Restrictive Approach", *The International Journal of Jurisprudence of the Family*, No 4, 2013, 35-57.
66. KOVAČEK STANIĆ, G., "The Significance of Biological Parentage in Yugoslav Family Law", *California Western International Law Journal*, Vol. 31, 2000, 101-114.
67. КОВАЧЕК СТАНИЋ, Г., "Биомедицински потпомогнуто зачеће и рођење детета: сурогат материнство у упоредном европском праву и Србији", *Становништво* 1/2013, 1-21.
68. КОВАЧЕК СТАНИЋ, Г., "Непознато биолошко родитељство као потенцијални узрок нехотичног инцеста", Међународни симпозијум, *Сексуалност, агресивност, делинквентност – медицински, правни и социјални аспекти сексуалне делинквенције*, Нови Сад, 1998, 131–140.

69. КОВАЧЕК СТАНИЋ, Г., „Породичноправни аспект биомедицински потпомогнутог оплођења у праву Србије и европским правима“, *Зборник матице српске за друштвене науке*, свеска 131, 2010, 415-430.
70. КОВАЧЕК СТАНИЋ, Г., „Актуелна питања у савременом породичном праву Србије, европски земљама и Европској унији“, *1. Научни скуп "Теоријски и практични проблеми стварања и примене права (ЕУ и Србија)"*, Нови Сад, Правни факултет, 11. јануар 2016, 37-41.
71. КОВАЧЕК СТАНИЋ, Г., „Биомедицински потпомогнуто зачеће детета и породично право“, *1. Научни скуп "Биомедицина, заштита животне средине и право"*, Нови Сад, Правни факултет, 23. новембар 2015, 13-14.
72. КОВАЧЕК СТАНИЋ, Г., „Ванбрачни партнери као субјекти артифицијелних репродуктивних технологија“, *1. Научни скуп "Биомедицина и право"*, Нови Сад, Правни факултет, 19. мај 2016, 13-15.
73. КОВАЧЕК СТАНИЋ, Г., „Заједница лица истог пола: Компарација различитих европских правних концепата“, *Европско законодавство*, 19-22, 2007, 106-120.
74. КОВАЧЕК СТАНИЋ, Г., „Заједничко вршење родитељског права“, *Гласник Адвокатске коморе Војводине*, 1-2/2006, 32-45.
75. КОВАЧЕК СТАНИЋ, Г., „Породично-правни аспекти сурогат материнства“, *Правни живот*, 9/2001, 491-507.
76. КОВАЧЕК СТАНИЋ, Г., „Постхумно утврђивање и оспоравање породичног статуса детета“, *Правни живот*, 9/2002.
77. КОВАЧЕК СТАНИЋ, Г., „Право детета на одржавање личних односа са блиским лицима“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 1-3/1997, 115-132.
78. КОВАЧЕК СТАНИЋ, Г., „Пракса Европског суда за људска права о поштовању породичног живота“, *Европско законодавство*, 2/2002, 9-12.
79. КОВАЧЕК СТАНИЋ, Г., „Прекид касне трудноће у праву Србије и упоредном европском праву“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 2/2015, 483-497.
80. КОВАЧЕК СТАНИЋ, Г., „Утврђивање и оспоравање очинства – предлози за промене“, у: Поповић, М. (прир.), *Реконструкција правног система Југославије на основама слободе, демократије, тржишта и социјалне правде*, Нови Сад, Правни факултет, Центар за издавачку делатност, 1998, 271-280.
81. MCAFEE, P. A., "The Injury of Birth: Minnesota's Statutory Prohibition of Postconception Negligence Actions," *William Mitchell Law Review*, Vol. 14, Issue 3, Article 5, 1988, 701-758.

82. MCCLAIN, L. C., “‘Irresponsible’ Reproduction”, *Hastings Law Journal* 47, 1996, 339-453.
83. ORR, R. D., SIEGLER, M., “Is Posthumous Semen Retrieval Ethically Permissible?”, *Journal of Medical Ethics*, 28, 2002, 299-302.
84. PENNING, G., GÜRTIN, Z. B., “The legal and ethical regulation of transnational donation”, *Reproductive Donation: Practice, Policy and Bioethics* (eds. Martin Richards, Guido Pennings and John B. Appleby), Cambridge University Press, 2012, 130-149.
85. PENNING, G., “Some conclusions regarding the interaction of normative and descriptive elements in reproductive donation”, *Reproductive Donation: Practice, Policy and Bioethics* (eds. Martin Richards, Guido Pennings and John B. Appleby), Cambridge University Press, 2012, 308-310.
86. PENNING, G., VAYENA, E., AHUJA, K., “Balancing ethical criteria for the recruitment of gamete donors”, *Reproductive Donation: Practice, Policy and Bioethics* (eds. Martin Richards, Guido Pennings and John B. Appleby), Cambridge University Press, 2012, 150-167.
87. PERGAMENT, D., ILIJIC, K., “The Legal Past, Present and Future of Prenatal Genetic Testing: Professional Liability and Other Legal Challenges Affecting Patient Access to Services”, *Journal of Clinical Medicine* 3(4), 2014, 1437-1465.
88. PETERSEN, N., “The Legal Status of the Human Embryo in vitro: General Human Rights Instruments”, *Zeitschrift für ausländisches öffentliches Recht und Völkerrecht (ZaöRV)*, 65, 2005, 447-466.
89. PRAH RUGER, J., “Toward a Theory of a Right to Health: Capability and Incompletely Theorized Agreements”, *Yale Journal of Law & the Humanities*, Vol. 18, 2006, 273-326.
90. РАДИШИЋ, Ј., „Експерименти на човечијем ембриону који је створен *in vitro* – границе допуштеног, *Анали Правног факултета у Београду*, 4/1992, 221-238.
91. REPOKARI L., PUNAMÄKI R.-L., UNKILA-KALLIO L., VILSKA S., POIKKEUS P., SINKKONEN J., ALMQVIST F., TIITINEN A. AND TULPPALA M., “Infertility treatment and marital relationships: a one year prospective study among successfully treated ART couples and their controls”, *Human Reproduction*, Vol. 22, No. 5, 2007, 1481–1491.
92. ROBERTSON, J. A., “Embryos, Families, and Procreative Liberty: The Legal Structure of the New Reproduction”, *Southern California Law Review* Vol. 59, 1986, 939-1041.
93. ROBERTSON, J. A., “*In vitro* Conception and Harm to the Unborn”, *The Hastings Center Report*, Vol. 8, No. 5, 1978, 13-14.
94. ROBERTSON, J. A., “Posthumous Reproduction”, *Indiana Law Journal*, Vol. 69: Iss. 4,

Article 8, 1994, 1027-65.

95. САВУЛЕСКУ, Ц., "Генетске интервенције и етика побољшања људских бића", *Биоетика*, (прир. В. Ракић, Р. Дрезгић, И. Младеновић), Службени гласник, 2012, 223-245. (ориг. Julian Savulescu, „Genetic Interventions And The Ethics Of Enhancement Of Human Beings“, *The Oxford Handbook of Bioethics*, ed. Bonnie Steinbock, 2009.)
96. SHAW, D., COOK R. J., "Applying human rights to improve access to reproductive health services", *International Journal of Gynecology and Obstetrics* 119, 2012, 55–59.
97. SHAW, J., "Wrongful Birth and The Politics of Reproduction: West German and English Law Considered", *International Journal of Law and the Family* 4, 1990, 52-82.
98. SNYDER, S. H., BYRN, M. P., "The Use of Pre-birth Parentage Orders in Surrogacy Proceedings", *Symposium on Assisted Reproduction Technology (ART)*, 2005, 633-662.
99. STEINBOCK, B., "The Logical Case for 'Wrongful Life'", *The Hastings Center Report*, Vol. 16, No. 2, 1986, 15-20.
100. TEDESCHI, G., "Tort Liability for 'Wrongful Life'", *Journal of Family Law*, Vol. 7, 1967, 465-495.
101. TUCKER, J., L., "Wrongful Life: A New Generation", *Journal of Family Law*, Vol. 27, 1988-1989, 673-696.
102. VAYENA, E., GOLOMBOK, S., "Challenges in intra-family donation", *Reproductive Donation: Practice, Policy and Bioethics* (eds. Martin Richards, Guido Pennings and John B. Appleby), Cambridge University Press, 2012, 168-188.
103. VERHAAK C.M., SMEENK J.M.J., EVERS A.W.M., KREMER J.A.M., KRAAIMAAT F.W., BRAAT D.D.M., "Women's emotional adjustment to IVF: a systematic review of 25 years of research", *Human Reproduction Update*, Vol. 13, No. 1, 2007, 27–36.
104. ВОДИНЕЛИЋ, В., Савремени појам грађанског права, *Архив за правне и друштвене науке 1-2*, Београд, 1989.
105. VONK, M., "The role of formalised and non-formalised intentions in legal parent-child relationships in Dutch law", *Utrecht Law Review*, Vol. 4, No. 2, 2008, 117-134.
106. ВУЧКОВИЋ ШАХОВИЋ, Н., Права детета и породично законодавство, *Ново породично законодавство*, Врњачка Бања, 2006, 253-268.
107. WACHBROIT, R., WASSERMAN, D., "Patient Autonomy and Value-Neutrality in Nondirective Genetic Counselling", *Stanford Law & Policy Review*, Vol. 6:2, 1994-1995, 103-112.
108. MACCALLUM, F., WIDDOWS, H., "Ethical issues in embryo donation", *Reproductive Donation: Practice, Policy and Bioethics* (eds. Martin Richards, Guido Pennings and John B.

Appleby), Cambridge University Press, 2012, 270-288.

109. WILDER, B. L., "Current Status of Assisted Reproduction Technology 2005: An Overview and Glance at the Future", *Symposium on Assisted Reproduction Technology (ART)*, 2005, 573-577.
110. WORTHINGTON, R., "Standards of healthcare and respecting children's rights", *Journal of The Royal Society of Medicine*, Vol. 99, 2006, 208-210.
111. ЖИВОЈИНОВИЋ, Д., „Захтеви етичке оправданости клиничких испитивања“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 1/2012, 331-347.